

Lodovico Guicciardini, *Beschrijvingen van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland, Nederlandstalige uitgave uit 1612*

P 311 – 313

De heerlijkheid en burggraafschap van Sint Winoksbergen

P 311

Sint-Winoksbergen werd vernoemd naar een mooie abdij. De stad werd gesticht boven op een berg ter ere van Sint-Winok, een Engelsman die hier gestorven is. Ze is opgericht door Boudewijn met de Baard, of volgens anderen door Boudewijn van Rijsel. Mettertijd is het een mooie stad geworden. Ze ligt op anderhalve mijl van Duinkerke en zeven mijl van Ieper. Ze is een burggraafschap en een kasselrij met veel dorpen en zeer vruchtbaar land. Hier wordt nogal wat laken gemaakt en ook veel van de fijnste en beste saaien van heel Vlaanderen. Winoksbergen is in het jaar 1558 jammerlijk vernield geweest. Maar alhoewel de Fransen de stad toen ingenomen, beroofd, afgebrand en zwaar beschadigd hebben, wordt ze nu weer zeer mooi heropgebouwd en hersteld.

P 312

Bijvoegsel

[Sint-Winoksbergen werd vroeger Groenberg genoemd en is meer dan honderdvijftig jaar geleden ommuurd geweest. Er staat een zeer rijke abdij. De abt staat op de tweede plaats onder de Vlaamse abten. Er is ook nog een vrouwenabdij, een predikherenklooster, een gasthuis en een leprozenhuis. De stad is gelegen aan een rivier waarvan men het water kan tegenhouden of laten wegstromen; en ze heeft ook een waterleiding die op de markt uitkomt. In het jaar 1558 werd door de Fransen het rechthuis, ook genaamd het geselhuis, in brand gestoken. Daar is het leenhof van de graaf, genoemd het Steen, waar de justitie zetelt en men geselingen laat uitvoeren. Hier vond de ontmoeting plaats tussen Edward III, koning van Engeland, en zijn echtgenote en dochter Isabelle, met Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen. In deze stad zijn veel geleerde en bekwame mannen geboren en getogen. In oktober is het jaarmarkt in deze stad.

De kasselrij van Winoksbergen omvat 32 dorpen met zeer vruchtbare landerijen, waaronder Houtkerke, Wormhout, Herzele dat in juli een vermaarde jaarmarkt heeft, Hondschote en andere. Ze hebben allemaal hun eigen heren en wetten, maar in de lasten helpen zij de kasselrij. Tussen Ukshem¹ en Houtem ligt een klein meer met de naam Moeren, verdeeld in de Grote en de Kleine Moeren, dat oorspronkelijk gevormd werd door een overloop van de zee. Het meer heeft een omtrek van 7 mijl en er is overvloed aan vis die echter een grondsmaak heeft.

Deze stad heeft ook gedurende de vorige oorlog veel geleden. In het jaar 1583 heeft de prins van Parma ettelijke steden in Vlaanderen zonder enige tegenstand veroverd. Hij verwachtte dat hetzelfde zou gebeuren met Sint-Winoksbergen. Maar de heer van Villeneuve, die daar binnen lag met zijn regiment Fransen, bood hem zodanig weerstand dat hij het beter vond om te vertrekken en te wachten tot hij de stad na verloop van tijd kon bemachtigen, wat ook gebeurde. La Motte zag dat deze stad de enige was in het westelijk kwartier van Vlaanderen, dat ze aan de kant van de Staten stond, en dat het veel tijd en geld zou kosten om ze met geweld te veroveren. Hij besloot daarom te gaan praten. Hij probeerde de heer van Villeneuve te overhalen door hem te betalen. Maar die wou daar geenszins in toestemmen zonder eerst het advies van de hertog van Anjou, zijn meester, en van de prins van Oranje. Waarop hem te verstaan werd gegeven dat er geen middelen waren om hem te helpen en dat hij bijgevolg vrijelijk en zonder vrees van verwijt een zo goed mogelijk akkoord mocht afsluiten. Toen ging de voormelde heer met La Motte akkoord om hem de stad over te geven op voorwaarde dat hij en heel zijn regiment drie maanden bezoldiging uitbetaald zouden krijgen. Dit werd hem toegestaan en betaald.]

Damme

Nu willen wij verder de andere besloten steden gelegen in dit gewest van Vlaams-Vlaanderen beschrijven, en naar onze gewoonte beginnen we in het noorden bij Damme en gaan daarna richting westen.

1 Uxem.

Damme ligt op een mijl van Brugge en twee van Sluis. Door deze stad loopt de oude grote vaart van Brugge, die uit de stad komt en naar de zee stroomt, zoals ik al uitgelegd heb. Damme heeft vroeger een zeehaven gehad, want toen kwam de zee tot aan de stadsmuren. Het was een zeer machtige stad, maar ze is vroeger vaak vernield door de Noormannen. Ze werd niet alleen gehavend door vreemdelingen maar ook bijna helemaal vernield door haar naaste burens, te weten de Bruggelingen. Nu is het een kleine stad die meestal onder bestuur van Brugge staat. Damme heeft in de maand mei een grote paardenmarkt waar veel kooplieden van overal komen. Deze stad is, volgens de Meyer, gesticht in het jaar 1175.

Bijvoegsel

[In het jaar 1175 is door zwaar weer een gat in de dijk bij de Dam geslagen, zodat de stad Brugge omringd was met water. Met niets kon men de breuk in de dijk dichten: met hout, aarde noch stenen, want het viel allemaal in een diepe afgrond. Daarom verkeerde Brugge met het land daarrond in groot gevaar. Maar graaf Floris (die door Filips van de Elzas, graaf van Vlaanderen, gevangen was geweest), liet uit Holland en Zeeland de allerbeste werkmannen overkomen om dijken te repareren en te herstellen, zoals het in de vredesovereenkomst tussen hem en graaf Filips bepaald was. Toen die werkmannen aan de Dam kwamen, vonden ze onder de gebroken dijk een bassende, huilende hond die wel zes dagen en nachten lang een afgrijselijk geluid maakte. Ze wisten niet wat het te betekenen had. Ten slotte hielden de oude dijkmeesters overleg en besloten dat men de huilende hond in het gat zou werpen. Dat deden ze en gooiden er onmiddellijk grote hoeveelheden aarde bovenop. Zo hebben ze dat gat dicht gekregen. Er waren veel arbeiders die zich daar ophielden met hun hutjes en tenten, als een klein stadje. Toen graaf Filips dat zag, schonk hij al degenen die daar wilden blijven al het land dat zij konden bedijken en op de zee winnen, van den Dam tot Aardenburg. Zijzelf en hun nakomelingen mochten het tot in de eeuwigheid bezitten. Hij gaf hen daarenboven nog veel andere vrijheden en privileges. Daarom bleven daar veel Hollanders en Zeelanders. Ze deden mettertijd een stadje ontstaan dat zij noemden naar de hond die in het gat geworpen was, Hontsdam. In het jaar 1488 hebben de bewoners van de Dam zich verdedigd tegen het leger van keizer Frederik en zijn zoon Maximiliaan, die de stad wilden onderwerpen. Hertog Albrecht van Saksen werd daar verslagen.

Deze stad heeft tijdens de laatste binnenlandse oorlog altijd de kant van Brugge gekozen.]

Diksmuide

Diksmuide ligt bijna even ver van Nieuwpoort, van Oudenburg en van Roeselare, namelijk drie mijl. Het is een goed en fraai stadje waar men in de hooimaand een mooie paardenmarkt houdt en daarenboven ook markt en handel drijft in verschillende koopwaren.

P 313

Bijvoegsel

[Ten tijde van Julius Cesar woonden de Pleumosii aan de kust bij Diksmuide. Hier wordt de lekkerste boter gemaakt van heel de Nederlanden.]

Veurne

Veurne is drie mijl verwijderd van Diksmuide en vier van Duinkerke. Een goede en redelijk mooie stad. Ze heeft de waardigheid van burggraafschap en hier is Paul Liebaert² geboren, een geleerd man die veel dingen geschreven heeft.

Bijvoegsel

[De kasselrij van Veurne telt tweeëntwintig dorpen, de abdij ter Duinen gesticht in het jaar 1107 en een vrouwenabdij in Roesbrugge gesticht in het jaar 1271. De kasselrij telt acht parochies die zeer rijke dorpen zijn, elk met een vierschaar en jurisdictie. Veurne is een oud burggraafschap dat in het jaar 1390 op bevel van Filips de Stoute ommuurd werd. Zeven jaar later werd het door de Fransen veroverd, geplunderd en afgebrand. Maar Veurne is weer sierlijk herrezen. De stad heeft drie parochiekerken waarvan de kerk van Sint-Walburga de heerlijkste is. Ze is door Boudewijn de Kale en Filips de Schone gesticht en het dak is met lood bedekt. Daar is ook een kapittel van kanunniken opgericht onder het bisdom Ieper. Koning Lodewijk XI van Frankrijk verbleef hier bij hertog Filips de Goede, toen hij als *dauphin* gevlucht was voor zijn vader. Hier zijn ook monniken van de orde van Sint-Augustinus en van Sint-Franciscus; een mooi leprozenhuis en een

² Paulus Leopardus.

cellebroedersklooster. In de stad is in het jaar 1119 een abdij gebouwd³ (Sint-Niklaasabdij). In het jaar 1411 kwamen de inwoners van de kasselrij gewapend in opstand omdat de kanselier⁴ van hen met geweld een grote som geld geëist had. De burgers bezetten een gedeelte van de markt. Maar de furie werd gesust door de komst van de hertog vanuit Sint-Omaars⁵, die met zachte hand verkreeg wat hij begeerde. In juli is er de stadsjaarmarkt.]

Bourbourg

Brouckborg⁶ is gelegen op ongeveer een mijl van Grevelingen, en op 3,5 mijl van Duinkerke en van Sint-Winoksbergen. Het is een mooi en sterk stadje dat toebehoort aan de hertog van Vendôme, koning van Navarra⁷ en de gouverneur van de stad is de heer van Castre.

Bijvoegsel

[Bourbourg of Brouckborg is zo genoemd omwille van het vruchtbare, drassige land. Het is een burggraafschap, gewoonlijk bezet met een garnizoen. Buiten de stad werd de abdij der Edele Dames gesticht in het jaar 1099. In juni en september zijn er de stadsjaarmarkten. Het heeft ook een goed gasthuis, een leprozenhuis en de gronden genoemd Hoymilianos, binnen de stadsgrenzen. Die gronden gaan, in tegenstelling tot het gewone gebruik, over op de langstlevende van de gehuwden, en als die gestorven zijn op het jongste kind. In het jaar 1383 werd deze stad vernield en afgebrand door de Fransen nadat de Engelsen, die in de stad gelegerd waren, zich hadden overgegeven. De Engelsen waren de Gentenaars te hulp gekomen in hun opstand tegen graaf Lodewijk van Male. Hier zijn verschillende ontmoetingen gehouden tussen afgevaardigden van het koninkrijk Engeland en de Nederlanden om te onderhandelen over overeenkomsten voor de koophandel en voor wederzijdse afspraken om in elkaars land handel te drijven. Zelfs in het jaar 1588 had hier een onderhandeling plaats over vrede tussen Spanje en Engeland.]

³ Sint-Niklaasabdij.

⁴ De kanselier van hertog Jan zonder Vrees.

⁵ Saint-Omer.

⁶ Bourbourg.

⁷ Hendrik III van Navarra, vanaf 1589 Hendrik IV van Frankrijk.